

18/EL

WP 254 αναθ. 01

Ομάδα εργασίας του άρθρου 29

Σημεία αναφοράς για την επάρκεια

Εκδόθηκε στις 28 Νοεμβρίου 2017

Όπως τελικά αναθεωρήθηκε και εκδόθηκε στις 6 Φεβρουαρίου 2018

Η εν λόγω ομάδα εργασίας συστάθηκε δυνάμει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Αποτελεί ανεξάρτητο ευρωπαϊκό συμβουλευτικό όργανο για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Τα καθήκοντά της περιγράφονται στο άρθρο 30 της οδηγίας 95/46/ΕΚ και στο άρθρο 15 της οδηγίας 2002/58/ΕΚ.

Γραμματειακή υποστήριξη παρέχεται από τη Διεύθυνση C (Θεμελιώδη δικαιώματα και ιθαγένεια της Ένωσης) της Γενικής Διεύθυνσης Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, B-1049 Βρυξέλλες, Βέλγιο, γραφείο MO-59 02/013.

Δικτυακός τόπος: http://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1358&tpa_id=6936

Εισαγωγή

Η ομάδα εργασίας των αρχών προστασίας δεδομένων της ΕΕ¹ (η «ομάδα εργασίας του άρθρου 29») έχει δημοσιεύσει κατά το παρελθόν έγγραφο εργασίας σχετικά με τις διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες (WP 12)². Με την αντικατάσταση της οδηγίας από τον ενωσιακό γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ)³, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επανεξετάζει το ανωτέρω έγγραφο WP 12, δηλαδή τις παλαιότερες κατευθυντήριες γραμμές της, ώστε να τις επικαιροποιήσει λαμβανομένων υπόψη της νέας νομοθεσίας και της πρόσφατης νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)⁴.

Σκοπός του παρόντος εγγράφου εργασίας είναι η επικαιροποίηση του πρώτου κεφαλαίου του εγγράφου WP 12 όσον αφορά το κεντρικό ζήτημα της επάρκειας του επιπέδου προστασίας των δεδομένων σε τρίτη χώρα, έδαφος ή έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους τομείς στην εν λόγω τρίτη χώρα, ή σε διεθνή οργανισμό (στο εξής: «τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμοί»). Κατά τα επόμενα έτη, το παρόν έγγραφο θα επανεξετάζεται διαρκώς και, όταν απαιτείται, θα επικαιροποιείται, με βάση την πρακτική εμπειρία που θα έχει αποκτηθεί από την εφαρμογή του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων. Τα κεφάλαια 2 (*Η εφαρμογή της προσέγγισης σε χώρες οι οποίες έχουν επικυρώσει τη σύμβαση 108*) και 3 (*Εφαρμογή της προσέγγισης αυτορρύθμισης του τομέα*) του εγγράφου WP 12 σχεδιάζεται να επικαιροποιηθούν σε μεταγενέστερο στάδιο.

Το παρόν έγγραφο εργασίας επικεντρώνεται αποκλειστικά στις αποφάσεις επάρκειας, οι οποίες αποτελούν εκτελεστικές πράξεις⁵ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 45 του ΓΚΠΔ. Περαιτέρω πτυχές των διαβιβάσεων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς θα εξεταστούν σε επόμενα έγγραφα εργασίας, τα οποία θα δημοσιευθούν χωριστά (δεσμευτικοί εταιρικοί κανόνες, παρεκκλίσεις).

Το παρόν έγγραφο αποσκοπεί στην παροχή καθοδήγησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ομάδα εργασίας του άρθρου 29, στο πλαίσιο του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων, όσον αφορά την αξιολόγηση του επιπέδου προστασίας των δεδομένων σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, αποτυπώνοντας τις βασικές αρχές προστασίας των δεδομένων που πρέπει να περιλαμβάνονται στο νομικό πλαίσιο τρίτης χώρας ή διεθνούς οργανισμού προκειμένου να εξασφαλίζεται ουσιαστική ισοδυναμία με το πλαίσιο της ΕΕ. Επιπλέον, το παρόν έγγραφο μπορεί να αξιοποιηθεί ως οδηγός από τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς που ενδιαφέρονται να επιτύχουν επάρκεια. Ωστόσο, οι αρχές που διατυπώνονται στο παρόν έγγραφο εργασίας δεν απευθύνονται άμεσα στους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων ή τους εκτελούντες την επεξεργασία δεδομένων.

Το παρόν έγγραφο αποτελείται από 4 κεφάλαια:

Κεφάλαιο 1: Ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με την έννοια της επάρκειας.

Κεφάλαιο 2: Διαδικαστικές πτυχές των διαπιστώσεων επάρκειας στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ.

Κεφάλαιο 3: Γενικές αρχές προστασίας των δεδομένων. Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει τις βασικές γενικές αρχές προστασίας των δεδομένων που πρέπει να τηρούνται για να εξασφαλίζεται ότι το επίπεδο προστασίας των δεδομένων σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό είναι ουσιαστικά ισοδύναμο με αυτό που καθιερώνει η νομοθεσία της ΕΕ.

¹Η οποία συστάθηκε δυνάμει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ για την προστασία των δεδομένων.

² WP 12, «Έγγραφο εργασίας — Διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες: Εφαρμογή των άρθρων 25 και 26 της οδηγίας της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων», το οποίο εκδόθηκε από την ομάδα εργασίας στις 24 Ιουλίου 1998.

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων).

⁴ Συμπεριλαμβανομένης της απόφασης στην υπόθεση C-362/14, Maximilian Schrems κατά Data Protection Commissioner, της 6ης Οκτωβρίου 2015.

⁵ Βλ. άρθρο 45 παράγραφος 3 και άρθρο 93 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις εκτελεστικές πράξεις.

Κεφάλαιο 4: Βασικές εγγυήσεις όσον αφορά την πρόσβαση για σκοπούς εθνικής ασφάλειας και επιβολής του νόμου ώστε να περιορίζονται οι επεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα. Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει τις βασικές εγγυήσεις όσον αφορά την πρόσβαση για σκοπούς εθνικής ασφάλειας και επιβολής του νόμου, σε συνέχεια της απόφασης που εξέδωσε το ΔΕΕ στην υπόθεση Schrems το 2015 και με βάση το έγγραφο εργασίας της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για τις βασικές εγγυήσεις, το οποίο εκδόθηκε το 2016.

Κεφάλαιο 1: Ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με την έννοια της επάρκειας.

Το άρθρο 45 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ θεσπίζει την αρχή ότι διαβιβάσεις δεδομένων προς τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο αν η τρίτη χώρα, έδαφος ή ένας ή περισσότεροι συγκεκριμένοι τομείς στην εν λόγω τρίτη χώρα, ή ο εν λόγω διεθνής οργανισμός διασφαλίζουν επαρκές επίπεδο προστασίας.

Η εν λόγω έννοια του «επαρκούς επιπέδου προστασίας», η οποία υφίστατο ήδη στο πλαίσιο της οδηγίας 95/46 (υπό τον όρο «ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας»), έχει αναπτυχθεί περαιτέρω από το ΔΕΕ. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί ο κανόνας που διατύπωσε το ΔΕΕ στην υπόθεση Schrems, ήτοι ότι, ενώ το «επίπεδο προστασίας» στην τρίτη χώρα πρέπει να είναι «ουσιαστικά ισοδύναμο» με αυτό που εξασφαλίζεται στην ΕΕ, «τα μέσα που χρησιμοποιεί η χώρα αυτή για να εξασφαλίσει αυτό το επίπεδο προστασίας μπορούν να διαφέρουν από αυτά που εφαρμόζονται εντός της Ένωσης»⁶. Επομένως, στόχος δεν είναι να αντικατοπτριστεί σημείο προς σημείο η ευρωπαϊκή νομοθεσία, αλλά να θεσπιστούν οι ουσιώδεις — βασικές απαιτήσεις της εν λόγω νομοθεσίας.

Σκοπός των αποφάσεων επάρκειας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι να πιστοποιηθεί επίσημα, με δεσμευτικά αποτελέσματα για τα κράτη μέλη⁷, ότι το επίπεδο προστασίας των δεδομένων σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό είναι ουσιαστικά ισοδύναμο με το επίπεδο προστασίας των δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁸. Η επάρκεια μπορεί να επιτευχθεί μέσω ενός συνδυασμού δικαιωμάτων για τα υποκείμενα των δεδομένων, υποχρεώσεων για όσους επεξεργάζονται δεδομένα ή ασκούν έλεγχο επί τέτοιας επεξεργασίας και εποπτείας από ανεξάρτητους φορείς. Ωστόσο, οι κανόνες για την προστασία των δεδομένων είναι αποτελεσματικοί μόνο αν μπορούν να επιβληθούν και αν τηρούνται στην πράξη. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να εξετάζεται όχι μόνο το περιεχόμενο των κανόνων που ισχύουν για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται σε τρίτη χώρα ή σε διεθνή οργανισμό, αλλά και το σύστημα που ισχύει για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κανόνων αυτών. Οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί επιβολής είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την αποτελεσματικότητα των κανόνων για την προστασία των δεδομένων.

Το άρθρο 45 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ καθορίζει τα στοιχεία που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνει υπόψη κατά την εκτίμηση της επάρκειας του επιπέδου προστασίας σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό.

Για παράδειγμα, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το κράτος δικαίου, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τη σχετική νομοθεσία, την ύπαρξη και την αποτελεσματική λειτουργία μίας ή περισσότερων ανεξάρτητων εποπτικών αρχών και τις διεθνείς δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η τρίτη χώρα ή ο διεθνής οργανισμός.

Βάσει των παραπάνω, είναι σαφές ότι κάθε ουσιαστική ανάλυση της επάρκειας της προστασίας πρέπει να εξετάζει και τα δύο βασικά στοιχεία: το περιεχόμενο των εφαρμοστέων κανόνων και τα μέσα για την εξασφάλιση της πραγματικής εφαρμογής τους. Εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξακριβώνει —σε τακτική βάση— ότι οι ισχύοντες κανόνες είναι αποτελεσματικοί στην πράξη.

Ο «πυρήνας» αρχών ως προς το «περιεχόμενο» της προστασίας των δεδομένων και απαιτήσεων ως προς τη «διαδικασία/επιβολή» της προστασίας, η ύπαρξη του οποίου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ελάχιστη προϋπόθεση για να θεωρηθεί επαρκής η προστασία, προκύπτει από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και τον ΓΚΠΔ. Επιπλέον, θα πρέπει να συνεκτιμάται η τυχόν εφαρμογή άλλων διεθνών συμβάσεων για την προστασία των δεδομένων, π.χ. της σύμβασης 108⁹.

Ομοίως, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το νομικό πλαίσιο που διέπει την πρόσβαση των δημόσιων αρχών σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με το ζήτημα αυτό

⁶ Απόφαση στην υπόθεση C-362/14, Maximilian Schrems κατά Data Protection Commissioner, της 6ης Οκτωβρίου 2015 (σκέψεις 73, 74).

⁷ Άρθρο 288 δεύτερο εδάφιο της ΣΛΕΕ.

⁸ Απόφαση στην υπόθεση C-362/14, Maximilian Schrems κατά Data Protection Commissioner, της 6ης Οκτωβρίου 2015 (σκέψη 52).

⁹ Αιτιολογική σκέψη 105 του ΓΚΠΔ.

παρέχεται στο έγγραφο εργασίας WP 237¹⁰ (δηλαδή το έγγραφο για τις βασικές εγγυήσεις) σχετικά με τις διασφαλίσεις στο πλαίσιο της παρακολούθησης.

Γενικές διατάξεις περί προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής στην τρίτη χώρα δεν επαρκούν. Αντιθέτως, το νομικό πλαίσιο της τρίτης χώρας ή του διεθνούς οργανισμού πρέπει να περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις που να καλύπτουν τις συγκεκριμένες ανάγκες που συνδέονται με τις εκάστοτε πρακτικά ενδιαφέρουσες πτυχές του δικαιώματος σε προστασία των δεδομένων. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να μπορούν να επιβληθούν.

Κεφάλαιο 2: Διαδικαστικές πτυχές των διαπιστώσεων επάρκειας στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ), προκειμένου να είναι σε θέση να εκπληρώνει το καθήκον του να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 70 παράγραφος 1 στοιχείο ιθ) του ΓΚΠΔ, θα πρέπει να λαμβάνει τη σχετική τεκμηρίωση, συμπεριλαμβανομένων της συναφούς αλληλογραφίας και των διαπιστώσεων στις οποίες έχει προβεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Όταν το νομικό πλαίσιο είναι πολύπλοκο, στην εν λόγω τεκμηρίωση θα πρέπει να περιλαμβάνεται κάθε έκθεση που τυχόν έχει εκπονηθεί σχετικά με το επίπεδο προστασίας των δεδομένων στην τρίτη χώρα ή τον διεθνή οργανισμό. Σε κάθε περίπτωση, οι πληροφορίες που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει στο ΕΣΠΔ θα πρέπει να είναι εξαντλητικές και να δίνουν στο ΕΣΠΔ τη δυνατότητα να προβεί σε δική του εκτίμηση όσον αφορά το επίπεδο προστασίας των δεδομένων στην τρίτη χώρα. Το ΕΣΠΔ θα γνωμοδοτεί επί των διαπιστώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε εύθετο χρόνο και θα προσδιορίζει τις τυχόν υπάρχουσες ελλείψεις του πλαισίου επάρκειας. Επιπλέον, το ΕΣΠΔ θα προσπαθεί να προτείνει τροποποιήσεις ή άλλες προσαρμογές για την αντιμετώπιση των τυχόν ελλείψεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 4 του ΓΚΠΔ, εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρακολουθεί —σε συνεχή βάση— τις εξελίξεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη λειτουργία των αποφάσεων επάρκειας.

Το άρθρο 45 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ ορίζει ότι πρέπει να πραγματοποιείται περιοδική επανεξέταση τουλάχιστον ανά τετραετία. Ωστόσο, αυτό είναι ένα γενικό χρονικό πλαίσιο το οποίο θα πρέπει να προσαρμόζεται στα δεδομένα κάθε τρίτης χώρας ή διεθνούς οργανισμού που καλύπτεται από απόφαση επάρκειας. Ανάλογα με τις εκάστοτε ειδικές συνθήκες, μπορεί να απαιτείται συντομότερος κύκλος επανεξετάσεων. Επίσης, συγκεκριμένα περιστατικά ή άλλες πληροφορίες σχετικά με την οικεία τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό, ή μεταβολές στο νομικό πλαίσιο στην εν λόγω τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό μπορεί να καταστήσουν αναγκαία τη διενέργεια επανεξέτασης νωρίτερα απ' ό,τι αρχικά προβλεπόταν. Εξάλλου, φαίνεται σκόπιμο οι εντελώς νέες αποφάσεις επάρκειας να υποβάλλονται σε μια πρώτη επανεξέταση σε σύντομο χρονικό διάστημα και κατόπιν ο κύκλος επανεξέτασής τους να προσαρμόζεται σταδιακά ανάλογα με τα αποτελέσματα.

Δεδομένου του καθήκοντός του να γνωμοδοτεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με το κατά πόσο μια τρίτη χώρα, ένα έδαφος ή ένας ή περισσότεροι συγκεκριμένοι τομείς στην εν λόγω τρίτη χώρα ή ένας διεθνής οργανισμός δεν διασφαλίζει πλέον επαρκές επίπεδο προστασίας, το ΕΣΠΔ πρέπει να λαμβάνει, σε εύθετο χρόνο, ουσιαστικές πληροφορίες αναφορικά με την παρακολούθηση των σχετικών εξελίξεων στην εν λόγω τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ θα πρέπει να ενημερώνεται για κάθε διαδικασία επανεξέτασης και κάθε αποστολή ελέγχου στην τρίτη χώρα ή στον διεθνή οργανισμό. Το ΕΣΠΔ θα εκτιμούσε πρόσκλησή του να συμμετέχει στις εν λόγω διαδικασίες επανεξέτασης και αποστολές ελέγχου.

Περαιτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 5 του ΓΚΠΔ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει το δικαίωμα να καταργεί, τροποποιεί ή αναστέλλει ισχύουσες αποφάσεις επάρκειας. Επομένως, στη διαδικασία κατάργησης, τροποποίησης ή αναστολής θα πρέπει να συμμετέχει το ΕΣΠΔ με την παροχή γνωμοδότησης, σύμφωνα με το άρθρο 70 παράγραφος 1 στοιχείο ιθ) του ΓΚΠΔ.

¹⁰ Έγγραφο εργασίας 01/2016 σχετικά με τη δικαιολόγηση των επεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων μέσω μέτρων παρακολούθησης κατά τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ευρωπαϊκές βασικές εγγυήσεις), 16/EN, WP 237, 13 Απριλίου 2016.

Επιπλέον, όπως αναγνωρίζεται στο άρθρο 58 παράγραφος 5 του ΓΚΠΔ και σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση Schrems, οι αρχές προστασίας των δεδομένων πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να μετέχουν σε νομικές διαδικασίες αν κρίνουν ότι αιτιάσεις που προβάλλει πρόσωπο κατά απόφασης επάρκειας είναι βάσιμες: «Ως προς το ζήτημα αυτό απόκειται στον εθνικό νομοθέτη να προβλέψει μέσα παροχής ενδίκου προστασίας παρέχοντα τη δυνατότητα στην οικεία εθνική αρχή ελέγχου να προβάλλει τις αιτιάσεις που κρίνει βάσιμες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ώστε αυτά, αν συμφωνούν ότι υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το κύρος της αποφάσεως της Επιτροπής, να υποβάλουν προδικαστικό ερώτημα προς έλεγχο του κύρους της συγκεκριμένης αποφάσεως»¹¹.

Κεφάλαιο 3: Γενικές αρχές προστασίας των δεδομένων που πρέπει να τηρούνται για να εξασφαλίζεται ότι το επίπεδο προστασίας σε τρίτη χώρα, έδαφος ή έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους τομείς στην εν λόγω τρίτη χώρα, ή σε διεθνή οργανισμό είναι ουσιαστικά ισοδύναμο με αυτό που εξασφαλίζει η νομοθεσία της ΕΕ.

Το σύστημα της τρίτης χώρας ή του διεθνούς οργανισμού πρέπει να περιλαμβάνει τους ακόλουθους βασικούς μηχανισμούς και αρχές σχετικά με το περιεχόμενο και σχετικά με τη διαδικασία/επιβολή της προστασίας των δεδομένων:

A. Αρχές σχετικά με το περιεχόμενο:

1) Έννοιες

Θα πρέπει να υφίστανται βασικές έννοιες και/ή αρχές προστασίας των δεδομένων. Αυτές δεν είναι αναγκαίο να ακολουθούν την ορολογία του ΓΚΠΔ, αλλά θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν και να συνάδουν με τις έννοιες που κατοχυρώνονται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων. Για παράδειγμα, ο ΓΚΠΔ περιλαμβάνει τις ακόλουθες σημαντικές έννοιες: «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα», «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», «υπεύθυνος επεξεργασίας», «εκτελών την επεξεργασία», «αποδέκτης» και «ευαίσθητα δεδομένα».

2) Λόγοι σύννομης και θεμιτής επεξεργασίας για νόμιμους σκοπούς

Τα δεδομένα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο σύννομο και θεμιτό και για νόμιμους σκοπούς.

Οι έννομες βάσεις, επί των οποίων μπορεί να στηριχθεί σύννομη, θεμιτή και για νόμιμους σκοπούς επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, θα πρέπει να καθορίζονται κατά τρόπο επαρκώς ακριβή. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προβλέπει αρκετούς τέτοιους νόμιμους λόγους, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, της συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων, της εκτέλεσης σύμβασης ή έννομου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας ή τρίτου που υπερισχύει των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.

3) Η αρχή του περιορισμού του σκοπού

Τα δεδομένα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία για συγκεκριμένο σκοπό και στη συνέχεια να χρησιμοποιούνται μόνο στο μέτρο που αυτό δεν είναι ασύμβατο με τον σκοπό της επεξεργασίας.

4) Η αρχή της ποιότητας των δεδομένων και της αναλογικότητας

¹¹ Απόφαση στην υπόθεση C-362/14, Maximilian Schrems κατά Data Protection Commissioner, της 6ης Οκτωβρίου 2015 (σκέψη 65).

Τα δεδομένα θα πρέπει να είναι ακριβή και, όταν συντρέχει ανάγκη, να ενημερώνονται. Τα δεδομένα θα πρέπει να είναι κατάλληλα, συναφή και όχι υπερβολικά για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία.

5) Η αρχή της διατήρησης των δεδομένων

Τα δεδομένα θα πρέπει, κατά γενικό κανόνα, να διατηρούνται μόνο για το διάστημα που απαιτείται για τους σκοπούς της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

6) Η αρχή της ασφάλειας και της εμπιστευτικότητας

Κάθε οντότητα που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι τα δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο που εγγυάται την ασφάλεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας τους από μη εξουσιοδοτημένη ή παράνομη επεξεργασία και τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά, με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέτρων. Το επίπεδο της ασφάλειας θα πρέπει να καθορίζεται λαμβανομένων υπόψη των τεχνολογικών εξελίξεων και του σχετικού κόστους.

7) Η αρχή της διαφάνειας

Κάθε φυσικό πρόσωπο θα πρέπει να ενημερώνεται για όλα τα βασικά στοιχεία της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν σε σαφή, εύκολα προσβάσιμη, συνοπτική, διαφανή και κατανοητή μορφή. Οι σχετικές πληροφορίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν τον σκοπό της επεξεργασίας, την ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας των δεδομένων, τα δικαιώματα που παρέχονται στο υποκείμενο των δεδομένων και όποιες άλλες πληροφορίες απαιτούνται για να εξασφαλιστεί η δίκαιη μεταχείριση του υποκειμένου των δεδομένων. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, το εν λόγω δικαίωμα ενημέρωσης μπορεί να υπόκειται σε κάποιες εξαιρέσεις, όπως, για παράδειγμα, για λόγους διασφάλισης ποινικών ερευνών, της ασφάλειας του κράτους, της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των δικαστικών διαδικασιών ή άλλων σημαντικών στόχων γενικού δημόσιου συμφέροντος, όπως, εξάλλου, προβλέπεται και από το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ.

8) Το δικαίωμα πρόσβασης, διόρθωσης, διαγραφής και αντίταξης

Το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να λαμβάνει επιβεβαίωση για το αν διενεργείται ή όχι επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν, καθώς και το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα που το αφορούν, συμπεριλαμβανομένης της λήψης αντιγράφου όλων των δεδομένων που το αφορούν και τα οποία υφίστανται επεξεργασία.

Το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να απαιτήσει τη διόρθωση δεδομένων που το αφορούν, κατά περίπτωση και για συγκεκριμένους λόγους, για παράδειγμα αν αποδεικνύεται ότι τα δεδομένα είναι ανακριβή ή ελλιπή, καθώς και το δικαίωμα διαγραφής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, όταν, για παράδειγμα, η επεξεργασία τους δεν είναι πλέον αναγκαία ή είναι παράνομη.

Το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει επίσης να έχει το δικαίωμα να αντιταχθεί, ανά πάσα στιγμή και για επιτακτικούς και νόμιμους λόγους που σχετίζονται με την ιδιαίτερη κατάστασή του, στην επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν, υπό ειδικούς όρους που καθορίζονται στο νομικό πλαίσιο της τρίτης χώρας. Στον ΓΚΠΔ, για παράδειγμα, τέτοιους όρους αποτελούν το να μην είναι η επεξεργασία απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας και το να μην είναι η επεξεργασία απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος.

Η άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά επαχθής για το υποκείμενο των δεδομένων. Τα εν λόγω δικαιώματα μπορεί να υπόκεινται σε ορισμένες εξαιρέσεις, για παράδειγμα, για λόγους διασφάλισης ποινικών ερευνών, της ασφάλειας του κράτους, της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των δικαστικών διαδικασιών ή άλλων σημαντικών στόχων γενικού δημόσιου συμφέροντος, όπως, εξάλλου, προβλέπεται και από το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ.

9) Περιορισμοί στις περαιτέρω διαβιβάσεις

Οι περαιτέρω διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον αρχικό αποδέκτη της πρώτης διαβίβασης δεδομένων θα πρέπει να επιτρέπονται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο περαιτέρω αποδέκτης (δηλαδή ο αποδέκτης της περαιτέρω διαβίβασης) υπόκειται επίσης σε κανόνες (συμπεριλαμβανομένων των συμβατικών κανόνων) που εξασφαλίζουν επαρκές επίπεδο προστασίας και ακολουθεί τις σχετικές οδηγίες κατά την επεξεργασία δεδομένων για λογαριασμό του υπευθύνου επεξεργασίας. Το επίπεδο προστασίας των φυσικών προσώπων των οποίων τα δεδομένα διαβιβάζονται δεν πρέπει να υπονομεύεται από την περαιτέρω διαβίβαση. Αν δεν υπάρχει απόφαση επάρκειας, ο αρχικός αποδέκτης των δεδομένων που διαβιβάζονται από την ΕΕ υποχρεούται να εξασφαλίζει ότι παρέχονται κατάλληλες εγγυήσεις για τις περαιτέρω διαβιβάσεις. Τέτοιες περαιτέρω διαβιβάσεις δεδομένων θα πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο για περιορισμένους και συγκεκριμένους σκοπούς και στο μέτρο που υφίσταται νόμιμος λόγος για την οικεία επεξεργασία.

B. Παραδείγματα πρόσθετων αρχών σχετικά με το περιεχόμενο οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται σε ειδικές μορφές επεξεργασίας:

1) Ειδικές κατηγορίες δεδομένων

Θα πρέπει να παρέχονται ειδικές εγγυήσεις όταν η επεξεργασία αφορά «ειδικές κατηγορίες» δεδομένων¹². Οι εν λόγω κατηγορίες θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις κατηγορίες δεδομένων που αναφέρονται στα άρθρα 9 και 10 του ΓΚΠΔ. Η σχετική προστασία θα πρέπει να παρέχεται μέσω αυστηρότερων απαιτήσεων για την επεξεργασία των δεδομένων, όπως, για παράδειγμα, μέσω απαίτησης για ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων στην επεξεργασία ή μέσω πρόσθετων μέτρων ασφαλείας.

2) Απευθείας εμπορική προώθηση

Όταν δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να δικαιούται να αντιταχθεί, ανά πάσα στιγμή και αδάπανα, στην επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν για τέτοιους σκοπούς.

3) Αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων και κατάρτιση προφίλ

Αποφάσεις που βασίζονται αποκλειστικά σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία (αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων), συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, οι οποίες παράγουν έννομα αποτελέσματα ή επηρεάζουν σημαντικά το υποκείμενο το δεδομένων μπορούν να λαμβάνονται μόνο υπό ειδικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στο νομικό πλαίσιο της τρίτης χώρας. Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, τέτοιες προϋποθέσεις αποτελούν, για παράδειγμα, η ανάγκη να υφίσταται ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων ή η ανάγκη λήψης τέτοιας απόφασης για τη σύναψη σύμβασης. Αν η απόφαση δεν πληροί τις εν λόγω καθοριζόμενες στο νομικό πλαίσιο της τρίτης χώρας προϋποθέσεις, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να μην υπόκειται στην απόφαση. Σε κάθε περίπτωση, η νομοθεσία της τρίτης χώρας θα πρέπει να θεσπίζει

¹² Οι εν λόγω ειδικές κατηγορίες δεδομένων καλούνται επίσης «ευαίσθητα δεδομένα» στην αιτιολογική σκέψη 10 του ΓΚΠΔ.

τις αναγκαίες εγγυήσεις, συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος ενημέρωσης για τους συγκεκριμένους λόγους στους οποίους βασίζεται η απόφαση και τη λογική που ακολουθείται, του δικαιώματος διόρθωσης ανακριβών ή ελλιπών πληροφοριών και του δικαιώματος αμφισβήτησης της απόφασης αν στηρίζεται σε εσφαλμένη πραγματική βάση.

Γ. Διαδικαστικοί μηχανισμοί και μηχανισμοί επιβολής:

Μολονότι τα μέσα που χρησιμοποιεί η τρίτη χώρα για να εξασφαλίσει επαρκές επίπεδο προστασίας μπορούν να διαφέρουν απ' αυτά που εφαρμόζονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹³, για να συνάδει ένα σύστημα με το ευρωπαϊκό πρέπει να χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη των ακόλουθων στοιχείων:

1) Αρμόδια ανεξάρτητη εποπτική αρχή

Θα πρέπει να υπάρχει μία ή περισσότερες ανεξάρτητες εποπτικές αρχές με καθήκον την παρακολούθηση, την εξασφάλιση και την επιβολή της συμμόρφωσης με τις διατάξεις για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής στην τρίτη χώρα. Η εποπτική αρχή θα πρέπει να ενεργεί με πλήρη ανεξαρτησία και αμεροληψία κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της και την άσκηση των εξουσιών της, και να μην ζητεί ούτε να δέχεται συναφώς εντολές. Στο πλαίσιο αυτό, η εποπτική αρχή θα πρέπει να διαθέτει όλες τις απαραίτητες και διαθέσιμες εξουσίες και εντολές για να εξασφαλίζει τον σεβασμό των δικαιωμάτων σε προστασία των δεδομένων και να προωθή τη συναφή ευαισθητοποίηση. Επιπλέον, θα πρέπει να συνεκτιμάται το προσωπικό και ο προϋπολογισμός της εποπτικής αρχής. Η εποπτική αρχή θα πρέπει, περαιτέρω, να έχει τη δυνατότητα να διεξάγει αυτεπαγγέλτως έρευνες.

2) Το σύστημα προστασίας των δεδομένων πρέπει να εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο συμμόρφωσης

Το σύστημα της τρίτης χώρας θα πρέπει να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο λογοδοσίας, καθώς και υψηλό επίπεδο ενημέρωσης, αφενός, των υπευθύνων επεξεργασίας και των εκτελούντων επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τις υποχρεώσεις, τα καθήκοντα και τις ευθύνες τους, και, αφετέρου, των υποκειμένων των δεδομένων για τα δικαιώματά τους και τους τρόπους άσκησης των δικαιωμάτων αυτών. Η ύπαρξη αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την εξασφάλιση του σεβασμού των κανόνων, ενώ το ίδιο ισχύει και για τα συστήματα άμεσης εξακρίβωσης από αρχές, ελεγκτές ή ανεξάρτητους υπευθύνους προστασίας των δεδομένων.

3) Λογοδοσία

Το πλαίσιο της τρίτης χώρας για την προστασία των δεδομένων θα πρέπει να υποχρεώνει τους υπευθύνους επεξεργασίας και/ή τους εκτελούντες επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπευθύνου επεξεργασίας να συμμορφώνονται με αυτό και να είναι σε θέση να αποδείξουν την εν λόγω συμμόρφωσή τους, ιδίως στην αρμόδια εποπτική αρχή. Τα σχετικά μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, υποχρεώσεις διενέργειας εκτιμήσεων του αντικτύπου στην προστασία των δεδομένων, υποχρεώσεις τήρησης μητρώων ή αρχείων καταγραφής των πράξεων επεξεργασίας δεδομένων για κατάλληλο χρονικό διάστημα, υποχρεώσεις διορισμού υπευθύνου προστασίας των δεδομένων ή υποχρεώσεις προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού.

4) Το σύστημα προστασίας των δεδομένων πρέπει να παρέχει υποστήριξη και βοήθεια στα μεμονωμένα υποκείμενα των δεδομένων κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, καθώς και κατάλληλους μηχανισμούς επανόρθωσης

¹³ Απόφαση στην υπόθεση C-362/14, Maximillian Schrems κατά Data Protection Commissioner, της 6ης Οκτωβρίου 2015 (σκέψη 74).

Τα φυσικά πρόσωπα θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν μέσα έννομης προστασίας για να επιβάλλουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους γρήγορα, αποτελεσματικά και χωρίς αποτρεπτικό κόστος, καθώς και για να εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση. Προς τον σκοπό αυτό, πρέπει να υφίστανται μηχανισμοί εποπτείας που να καθιστούν δυνατή την ανεξάρτητη διερεύνηση των καταγγελιών και να επιτρέπουν στην πράξη τον εντοπισμό και κολασμό των προσβολών του δικαιώματος σε προστασία των δεδομένων και σεβασμό της ιδιωτικής ζωής.

Σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να διαθέτει επίσης αποτελεσματικά μέσα διοικητικής και δικαστικής προσφυγής, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας να απαιτήσει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη ως αποτέλεσμα της παράνομης επεξεργασίας των δεδομένων του προσωπικού χαρακτήρα. Αυτό είναι στοιχείο αποφασιστικής σημασίας, το οποίο πρέπει να περιλαμβάνει ένα σύστημα ανεξάρτητης δικαστικής ή διαιτητικής επίλυσης των διαφορών που θα επιτρέπει την καταβολή αποζημιώσεων και την επιβολή κυρώσεων όπου απαιτείται.

Κεφάλαιο 4: Βασικές εγγυήσεις στις τρίτες χώρες όσον αφορά την πρόσβαση για σκοπούς εθνικής ασφάλειας και επιβολής του νόμου ώστε να περιορίζονται οι επεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα

Κατά την εκτίμηση της επάρκειας του επιπέδου προστασίας, η Επιτροπή οφείλει, σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 2 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, να λαμβάνει υπόψη «τη σχετική νομοθεσία, τόσο τη γενική όσο και την τομεακή, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την άμυνα, την εθνική ασφάλεια και το ποινικό δίκαιο και την πρόσβαση των δημόσιων αρχών σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και την εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας...».

Στην απόφασή του στην υπόθεση Schrems, το ΔΕΕ επισήμανε ότι «... η έκφραση “ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας” πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαιτεί η τρίτη αυτή χώρα να διασφαλίζει, λόγω της εσωτερικής της νομοθεσίας ή των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει, επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών ουσιαστικά ισοδύναμο με αυτό που εξασφαλίζεται εντός της Ένωσης βάσει της οδηγίας 95/46 υπό το πρίσμα του Χάρτη». Ακόμη και αν τα μέσα που χρησιμοποιεί η χώρα αυτή για να εξασφαλίσει αυτό το επίπεδο προστασίας μπορούν να διαφέρουν από αυτά που εφαρμόζονται εντός της Ένωσης, τα μέσα αυτά πρέπει, πάντως, να αποδεικνύονται στην πράξη αποτελεσματικά¹⁴.

Στο πλαίσιο αυτό, το ΔΕΕ επισήμανε επίσης ότι η προηγούμενη απόφαση περί «ασφαλούς λιμένα» δεν περιλάμβανε «καμία διαπίστωση σχετικά με την ύπαρξη στις Ηνωμένες Πολιτείες κρατικών κανόνων για τον περιορισμό τυχόν επεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων των οποίων τα δεδομένα διαβιβάζονται από την Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες, επεμβάσεις στις οποίες επιτρέπεται να προβαίνουν κρατικοί φορείς των Ηνωμένων Πολιτικών, όταν υπηρετούν νόμιμους σκοπούς όπως η εθνική ασφάλεια.»

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει υποδείξει, στο έγγραφό της WP 237, της 13ης Απριλίου 2016, κάποιες βασικές εγγυήσεις που αντικατοπτρίζουν τη νομολογία του ΔΕΕ και του ΕΔΑΔ στο ζήτημα της παρακολούθησης. Ενώ οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στο έγγραφο WP 237 εξακολουθούν να είναι έγκυρες και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση της επάρκειας ορισμένης τρίτης χώρας στο ζήτημα της παρακολούθησης, η εφαρμογή των εν λόγω εγγυήσεων ενδέχεται να διαφέρει στους τομείς της πρόσβασης σε δεδομένα για σκοπούς εθνικής ασφάλειας ή επιβολής του νόμου. Εντούτοις, κάθε τρίτη χώρα, προκειμένου να θεωρηθεί ότι παρέχει επαρκές επίπεδο προστασίας, πρέπει να τηρεί τις εν λόγω τέσσερις εγγυήσεις όσον αφορά την πρόσβαση σε δεδομένα, είτε η πρόσβαση επιδιώκεται για σκοπούς εθνικής ασφάλειας είτε επιδιώκεται για σκοπούς επιβολής του νόμου:

- 1) Η επεξεργασία θα πρέπει να βασίζεται σε σαφείς, ακριβείς και προσβάσιμους κανόνες (νομική βάση)**
- 2) Η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους νόμιμους σκοπούς πρέπει να αποδεικνύονται**
- 3) Η επεξεργασία πρέπει να υπόκειται σε ανεξάρτητη εποπτεία**
- 4) Τα φυσικά πρόσωπα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους αποτελεσματικά μέσα έννομης προστασίας**

¹⁴ Απόφαση στην υπόθεση C-362/14, Maximilian Schrems κατά Data Protection Commissioner, της 6ης Οκτωβρίου 2015 (σκέψη 74).